

Kroniekje van Hoegaarden 1670-1759

Editie P. Kempeneers

bron

Kroniekje van Hoegaarden 1670-1759 (ed. Paul Kempeneers). Oostbrabantse werkgemeenschap, Tielt-Winge 1986

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_kro016kron01_01/colofon.php

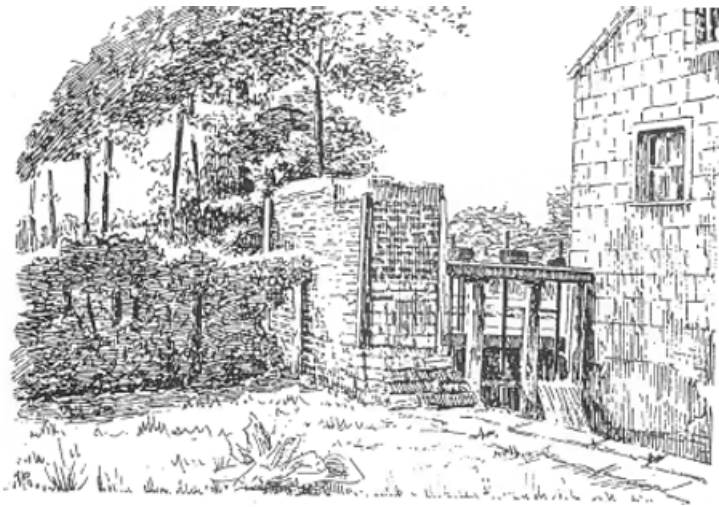
Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m.

en NWO

HOEGAARDEN 'KLEINEMOLEN'

Woord vooraf

In 1983 publiceerde ik in eigen beheer van rentmeester Eemont Goossens of van zijn kleinzoon ‘Dieùersche notabele dingen’ (Diverse notabele dingen). Zie hierover F. Claes in Oost-Brabant, 1983, XX-1, blz. 48. Het is een soort Tiense kroniek waarin de schrijver in korte rubriekjes het wel en wee vertelt van zijn geboortestad. Naast enkele feiten uit een ver verleden die hij vond in oude bronnen, bevat het handschrift vooral de beschrijving van voorvallen die de auteur zelf heeft meegemaakt of die hij uit de mond van zijn grootvader moet hebben opgetekend. Voor de Tiense geschiedenis is deze Kroniek van uitzonderlijk belang.

In het nieuw opgerichte tijdschrift Thiunas (Stedelijk Museum het Toreke, Tienen), waarvan drie nummers verschenen, publiceerde ik in nummer 1 en 2 van de eerste jaargang (1984) 3 onuitgegeven Tiense historische teksten. De eerste tekst handelt over de tweede periode van de scheepvaart te Tienen (1651-56), de tweede over een poging tot verkrachting van juffrouw Catharina Marcaine (25 oktober 1723) en de derde over een volksloterij in de herberg van Franciscus van Autgaerden (ca. 1806). Het betreft 3 handschriften die zich bevinden in het zogenaamde privéarchief van Jan Wauters, waarvan enkele nummers thans eigendom zijn van A. Paenhuysen te Tienen.

Ten slotte verscheen in Oost-Brabant (1984, 1) een fragment van Jan Jakinet over de verwoesting van Tienen in 1635. Zie hierover de tentoonstellingskatalogoog ‘Tienen 1635’ (Tienen, het Toreke, 1985).

Om mij niet te beperken tot Tienen en omgeving alleen stelde ik aan de h. Frans Claes s.j., voorzitter van de Oostbrabantse Werkgemeenschap, voor om historische teksten die voor heel Oost-Brabant van belang zijn in reeksverband uit te geven. De Raad van Beheer stemde met dit voorstel in, zodat thans het eerste nummer verschijnt van de nieuwe reeks Oostbrabantse Historische Teksten’.

De bedoeling van de Oostbrabantse Werkgemeenschap is, interessante maar moeilijk toegankelijke teksten van verschillende aard voor een groot publiek kenbaar te maken. Hierbij wordt de tekst in zijn oorspronkelijke vorm afgedrukt. Op deze wijze zal de reeks ook voor naamkundigen, historici, en andere wetenschappelijke vorsers van groot belang zijn. Door te werken met gewone offset-druk tracht de redactie van Oost-Brabant de verschillende delen van de reeks zo goedkoop mogelijk te houden. We hopen dat een talrijk lezerspubliek dit nieuwe initiatief daadwerkelijk zal steunen.

Handschrift

Handschrift 1 van het Archief van de Bogaarden te Overlaar (Kath. Univ. Leuven) is een goederenregister. Naast een cijnsboek van 1679 door Adrianus Peeters bevat het manuscript ook afschriften van testamenten, de stichtingsakte van het klooster, jaargetijden en van folio 6 verso tot 16 verso ook een soort kroniek. Het is dit ‘Kroniekje van Hoegaarden’ dat we als nummer 1 van de reeks Oostbrabantse Historische Teksten’ volledig en in zijn originele versie afdrukken. Eerder heb ik wel enkele fragmenten in het moderne Nederlands omgezet en gepubliceerd in ‘Info-Hoegaarden’ (8e jg., nr. 2).

Naast de moeilijkheden met deken Henricus Peeters bevat de tekst ook gegevens over herstellingswerken aan het klooster en zijn Kleine Molen op de Gete, aflossingen van renten, aankoop van kerkmeubilair, enz. Al deze feiten zijn natuurlijk van het grootste belang voor de geschiedenis van het klooster (thans Mariendaal te Hoegaarden). Peeters tekende echter ook talrijke feiten op, die betrekking hebben op de geschiedenis van Hoegaarden. Zoals het in een Kroniek past, vinden we ook gegevens over het weer, branden, ziekten, enz.

De aangehaalde feiten gaan van 1670 tot 1759 en beslaan derhalve een periode van 89 jaar. Ze volgen elkaar grotendeels chronologisch op. Peeters begint met 1678, maar gaat wat verder terug naar voorvallen uit 1672 en 1670. We kunnen dus veronderstellen, dat hij niet verder is teruggegaan dan tot de gebeurtenissen waarvan hij zelf getuige was.

Slechts enkele gegevens uit het Kroniekje waren bekend. Zie o.a. over de opstand van de Hoegaardiers Fr. de Ridder in ‘Hagelands Gedenkschriften’ (1909).

Over de schrijver heb ik niet veel gevonden. In 1684 stipt de auteur aan, dat het rekeningenboek vernieuwd is ‘door mij frater Adrianus peeters prior’ (Bogaarden 1, fol. 6). In 1679 noemt hij zich ‘Adrianus Peeters vicarius ende procurator’. Hij was dus de prior en de beheerder of ekonoom van het Bogaardenklooster. De functies van prior en ekonoom werden later gescheiden. In september 1734 geeft Peeters de boeken over aan Pater Johannes Franciscus van Barle, afkomstig van Meerhout (zie folio 16). Vanaf 1736 veranderen de stijl en het handschrift, zodat we kunnen aannemen dat genoemde Van Barle het kroniekje verder heeft aangevuld.

Om het geheel nog bruikbaar te maken, heb ik achteraan de gegevens chronologisch samengevat met verwijzing naar de bladzijden. Tot slot rondt een klapper met persoons- en plaatsnamen deze uitgave af.

Paul Kempeneers,
Januari 1986.

Tekst

/fol. 6v^o/

1678

In het Jaer ons heeren 1678 in meert soo sijn wij gedaecht geweest om die quade Costen te moeten Coomen betalen van onsen bos⁽¹⁾, maer door dien Dat onsen bos geamortizeert is soo hebben wij in den Raet van brabant ondersocht door advisen soo sijn wij vrij gelaten sonder daer van te geuen ende blijktt oock in onse oude brieven.

Nota

Alle Leengoederen sijn vrij va(n) quade kosten der Dorps Lasten.

1672

Int Jaer ons Heeren 1672 is gemaect onse brouwerije, ende heeft in Calck, Careel steen ende den arbeit van vremde, te weten, metsers, saghers, steenhouwer, ende andersints gecost 600 g(u)l(den)s, mits wij meestendeel die groote steenen hebben hier in het afbreecken van oude mueren geuonden, die Rest van timmeren ende andere diensten sijn geschiet Door onse Religieusen ende Den Eersten steen is geleijdt door Pater Joannes wouters Prior in die vastenauontdaghen wesende van Professie f. van Sepperen.

1674

Den Dormtor met die gasten camers sijn gemaect int Jaer ons Heeren 1674, het was van te vooren gheen Comoditeijt soo voor die Religieusen als weirelijcke⁽²⁾ Persoonen, ende is geschiet ten tijde van den Eerw. P. Pater Bonaventura De Lechij Provincialis ende Soone van desen goodtshuijse.

1680

Die separatie Tusschen Den klijnen vijver ende den graef is gemaect int Jaer 1680 Door Br(oeder) Peeter verschuijlen metser geprofessiet in desen Convente ten tijde van den Eerw. P. Pater Bonaventura De Lechij exprouincialis⁽³⁾ ende Prior van dit Convent.

- (1) Bos in Malen (Mélin). Zie hierover fol. 6v: 'Den Leen Raeckende onsen bos geleghen onder Den dorpe van Malim groot tien bonderen Ronsom in sijne grachten Regenot den Bos van den Marquis van Malim, sheeren straet voor, ende die Heijde van waiheijnen ende het schoor bosken, hier toe is tot sterfman gestelt f(rate)r Matthias van Caldenborgh in het leenhof van den Marquis tot Malim.'
- (2) Werelijc, wereltlijc: niet geestelijke, leek (Middelnederlands Handwoordenboek, blz. 787).
- (3) Schrijffout voor 'exprouincialis'.

1672

Jnt Jaer 1672 is afgebrant bijnaer heel Hougarden ende was saterdaeghs infra Corporis Chrissti⁽⁴⁾ en was soo afgrijselijc Datmen bijnaer door gheene straten Conde Passeren door die groote Hitte ende begonst ontrent 9 vren sauonts en(de) ten elf vren was het al afgebrant behalvens weijnighe huijsen ende die kerck was oock in Perijckel.

1672

is gemaect den grooten hof welck een Plaetse was vol distels ende vuylicheijt ende hebben den bogaert daer voor wel geleeht meer als onderhaluen voet ende Dit inden hof gevoert midts het water van buijten in den Pant liep.

/fol. 7/

Van die aertgaten ende grachten om onse goederen ende oock soo sij gemeten sijn door gesworen Lantmeters.

Onsen bempt geleghen bij den molen van steenberghe⁽⁵⁾ genaempt den bruel⁽⁶⁾ is gemeten alsoo vere ende breet als die seijsem gaet om te maeijen tot elf dachmael min 15 Roeijen. den heelen gracht aen die Prince Landen hoort ons geheel toe, ende wij Pooten half op Henne zijde, alsoo oock behoort ons den geheelen gracht met het hol oover die ander zijde Langhs den bempt toebehoorende derffgenamen m(eeste)r Jan Hermans tot Nerrim oofte Capittel van hoegarden, Den gracht tusschen den Bempt van den Heere Prelaet van Perk hoort ons maer half, ende elck moet teghens sijne zijde den gracht vijtschieten ende bouen oplegghen ende jeder Plant van sijne zijde.

Jtem aens⁽⁷⁾ ons block en can den meijer niet beleijden⁽⁸⁾ al waert dat wij het al open Lieten Ligghen want daer Niemant moet door Passeren dan Wij.

Alle die straten teghens onse erve moeten wij maecken binnen vijftien daghen naer beloocken Paeschen ganck opganck neder, als die straten van die Heerbanen, die straete achter onsen clijnen vijver ende straete neffens ons block.

Die bemden Lans die Heerbanen moeten als dan oock toegevreet sijn te half meirte, ende die vloetgrachten moeten gesuijvert worden naer comoditeijt des tijts anders worden wij beleijdt.

(4) Dit is: binnen de 8 dagen na Sakramentsdag (inlichting F. Claes s.j.).

(5) Grote Molen, ook Parkmolen genoemd, op de Gete bij de Grote Brug. Uitgebreid bij Kempeneers, Hoegaardse Plaatsnamen, 1985, 241-2.

(6) Bruul: Weide aan de linkeroever van de Gete, begrensd door de Gete, de 11.000 Maagden en de Kluis (Kempeneers, o.c., 123).

(7) Schrijffout voor 'aen'.

(8) Beleiden: voor het gerecht brengen.

Die brugghe van onsen molen moeten wij maecken dat men daer gemackelijck overgaen can ende oock Rijden met een Peirt ende niet meer volghens onse belieft.

1670

Den stal van die Peirden ende koeijen aen onsen molen is gemaect in het Jaer 1670 om den seluen te ondermetsen gegeuen 3 Pattecons.

Den geuel van den molen is gemaect int Jaer 1675 ende heeft wel gecost 1500 guldens midts wij moesten nieuwe fondementen maecken ende Pijlen ende die dijcken braecken gedurich, dan vloed het al wech.

Die schuere is gemaect bij den molen 1679 ende heeft in alles wel gecost 200 g(u)l(den)s.

1680

hebben wij een goote geleijt die vijt den clijnen vijver Loopt Door het goet van Hendrick Le duc, om Redene dat die Canten alle Jaren soo af vielen, en moghe dese goote opgrauen ten allen tijden als sij verstopt is al waer daer op wat gesaeijt.

/fol. 7v^o/

1681

Jnt Jaer 1681 - in martio hebben wij gemaect eenen nieuwen molenboom ende een buijten Rat, hier toe gecoght op Malum bos van die P. Paters Augustijnen van Thienen eenen boom tot den molenboom voor twintich guldens, ende noch eenen om die velghen af te saghen, ende alphen⁽⁹⁾, van die selue Paters Ligghende te Hougarden op het kerckhof, hier voor achtien guldens aen die handt van wercken gegeuen drij en veertich guldens ende hebben Daer ouer gewerckt veerthien Daghden in onsen kost ende Dranck, ende moesten seer wel getracteert worden ende soo veel bier hebben alst hem belieften.

1676

Die Lanterne in den molen hebben wij gecoght den 6 December 1676 cost ons van dien molders weduwe te weten Pauwel D'otermont - 13 - g(u)l(den)s, ende Die Cribbe voor die Peerden 6 guldens tsamen neghentien guldens.

Den seluen Dito hebben wij die steenen gecoght gemeten van den geswooren meeter tot derthien Duijm min een quart thiensche mate, ende moet volghens Recht van elcken steen gecort worden twee duijmen om datmen die niet can verslijten tot Den Lesten elcken Duijm Cost ons derthien guldens, ende den molder die die selue gebrijckt moet ons het verslijten van elcken Duijm goetdoen. Die Crammen ende den bant om den steen hebben wij doen maecken.

(9) Alpe: schepbord aan het rad van een watermolen (Middelnederl. Handw., 36).

1680

Item hebben wij 1680 doen maecken een Coorde om die steenen op te winden te weten die dunste ende Cost seuen gulden vier stuijvers, ende die dicke heeft gecost vierentwintich guldens, maer midts wij die selue hebben van eenen anderen molder hebben gecoght ende hij die selue niet meer gebruijckte voor vierthien guldens.

1673

Item Jnt Jaer 1673 den 28 Junij als hij ginck maestricht belegeren is Den Coninck van vranckrijck hier in die blije⁽¹⁰⁾ Coomen Campeeren met Sijn Legher, waer door wij dien dach verlooren wel twintich boonder hart graen sonder het soomer graen dat verdestruert wirdt Door die Passagien van menschen ende beesten ende hebben van dien tijdt noijt⁽¹¹⁾ Rust gehadt, soo dat wij Jaerelijckx somtijts gauen bijnaer in sauegard gelt⁽¹²⁾ bijnaer 300 g(u)l(den)s, sonder dat wij wirden continuelijck gelogeert, ende andere schencken, wij hebben hier gelogeert Jn den Eersten 2 Reijssen den Hertogh van Holsteijn, den graeve van Horne, Den Prince veaudemont, Den Lutenant Generael a Horto, Den Colonel De ville van die Dragonders soo dat sommige Hier bleuen met 60-70 - en(de) meer Peerden ende waghens waer voor het Convent moest den Cost besorghen soo dat men die schade wel estimeert tot - 8 - ooft tien duijsent guldens.

/fol. 8/

1682

Den 31 Augusti hebben ons die ingesetenen van hougarden genomen allen ons soomer graen soo gerst, hauer, krucken, ende eirten bestaende in vier bonder ende een half, saluo iusto, ende hebben die clocken geslaghen tot Rommersom en(de) hougarden ende oock die trommel, ende vijt elck huijs eenen man met geweer, ende elck gehught moest eenen ooft twee waghens doen, ende hebben den seluen dach het graen te hoegarden vijt gedorssen ende onder malcanders vercoght nochtans hadden wij een interdict geobtineert tot Luijck ende hebben oock vijtgedroncken een stuck bier dat wij aen die brugghe van steenberghe⁽¹³⁾ hadden geleuert ende en was noch niet betaelt.

1682

Js vijt hooghuijtslant opgestaen eene sieckte onder die beesten, waer van men wonderlijck was spreekende, ende was meest onder de koeijen, oock wel onder Peerden ende

- (10) Blij: Groot veld tussen de Grote Gete, de Weg naar Goetsenhoven, de Oude Weg Tienen-Geldenaken, de Paanhuisbeek en de grens met Zittert-Lummen.
- (11) Noyt of noijt: soms staat op de y slechts één puntje. We hebben echter telkens de grafie ij gebruikt.
- (12) Aan de voorbijtrekkende legers werden geschenken en geld gegeven voor 'sauvegarde' of lijfsbehoud.
- (13) Gehucht genoemd naar een hoogte op de rechteroever van de Gete, omgeving Slachthuis (Kempeneers, o.c., 21).

verckens dese sieckte Liep allen daghe drij vren voorders, hier in dese quartieren en sijnder niet veel beesten af gestorven, mits daer in tijts raet toe wirde gedaen. het welck gevonden wirdt dat over twee hondert, oofte merder Jaren noch hadde geschiet ende dese remedie was opgeschreuen in eenighe Registers van hertoghen. men moest die beesten allen daghen visiteren onder die tonghe waer sij eenighe blijen Creghen die op vierentwintich vren soo in aeten dat haer die tonghe vijf den mont viel en(de) dat soo stierven sij datelijck. nochtans aeten die beesten ende Droncken. remedie voor die gesonde alle Daghen den mont gevisiteert ende Dan genomen asijn ende Loopende water met eenen bol Loock daer in gestampt geworpen ende Dan met eenen stock met eenen Doeck daer aen gewasschen ende die tonghe daer die blijen sijn met wat hooningh gestreecken.

voor De siecken moestmen nemen een stuck van het beste siluer ende dit in een ijser oofte stock gesteecken ende Daer mede De tonghe allen Daghe van onder gescrapt tot dat het alf af is en(de) begint te bloeijen ende Dan den mont gewassen met asijn ende Poeijer ende Daer naer die tonghe met een wijnich hooninck gestreecken. men moest hem wachten van sijn handt aen den mont te steecken als sij vuyjl was van die beesten want sommighe Daer van oock sijn gestorven. den melck wirdt oock wegh geworpen tot Dat die beesten begonsten te genesen, want daer verhaelt wirdt datter oock verckens die den melck hadden gegeten van gestorven waren.

1675

soo hebben wij beginnen onsen boomgaert te Planten ende dese boomen hebben wij meest gecoght tot Louen in onse Collegie, ende oock gemaect die sauouiren⁽¹⁴⁾ mits wij de andere vulden om dat sij den inganck van den hof beletten.

/fol. 8v^o/

1683

In martio hebben wij begonst te maecken een klijn schuijtien om het Lis ende Riet in onse vijver vijf te snijden, ende is gemaect door onse Religieusen.

1683

Den derden dagh mej wesende H. Cruijs vindinghe isser naer middach ontrent drij vren sulcken tempeest van haghel ende donder opgestaen dat bij mans gedencken noijt sulckx meer is gesien geweest, die hagel steenen waeren veel gelijk hinnen eijeren, ende noch grooter ende heeft geduert bijnaer een ure lanck, waer door soo groote water is gecoomen datt onsen clijnen vijver is seer versant, ende oock die weijen, het Cooren ende wintergerst is al verhagelt, die gelasen ende daecken seer beschadicht. dien

(14) Savoor: uit Middellatijn salvatorium, 'visput, visvijver', of 'kuil gegraven naast een vijver of waterloop om vis te bewaren' (Molemans, Zonhoven, 1982, 566).

hagel heeft noch veel daghen met groote hoopen blijven ligghen, ende veel vijvers hebben hunnen vis verlooren. als doen is den donder oock in ons Clooster tot Thienen geslaghen ende heeft het dack bouen den Rafter seer beschadicht, en(de) oock het tooreken aldaer in stucken gesmeten. alsulcken onweder isser geweest /o/p paesdach te vooren int lant van valckenborgh alwaer het oock groote schade heeft gedaen.

1683

hebben wij eenen nieuwen molensteen geleijdt die wij hebben gecoght tot Thienen voor 38 Pattecons.

1683

hebben wij gemaect eenen nieuwen bachouen gemaect van leijsmeelschen steen. wij hebben die steenen gehaelt met onsen waghende die steenen waren gecapt ter plaetse ende moest opgesteld worden door den seluen steenhouwer voor twelf guldens ende wij moesten hem den Cost geuen met sijnen knecht ende alsdoen wirdt den brouhouen oock heermacekt, ende den ketel wirdt vijtgenomen, met die ouergeschooten steenen ende dit voor twee guldens.

1682

hebben wij gecoght onse bien tot beijns bij boschellen onder haeckendouer⁽¹⁵⁾.

1683

Jnt dit Jaer heeft den Coninck van vranckrijk beginnen hier in Brabant en(de) Vlaenderen af te branden seer veele Dorpen waer onder oock die vrijhijt van As ende oock die kercke.

1684

Jnt Jaer 1684 heeft het soo stercken coude geweest dat veel menschen en beesten sijn doot gevroosen, ende seer veel fruijtboomen ende wijngaerden.

/fol. 9/

1684

In het selue Jaer in Augusto coomen die franschen met seuen ooft acht duijsent mannen campeeren thusschen Thienen ende Linter om alsoo het hagelant die

(15) Twee hoeven: de hoeve van Beins te Wommersom en de hoeve van Bosschellen te Hakendover.

contributie te doen betalen, die hagelanders namen die vlucht naer diest scerpenheuel en(de) Aerschot, ende die franschen sijn eerst vertroocken in september ende men heeft hem moeten borghe stellen voor den achterstel der contributien door eenighe prelaten en grootste van het lant, ende die contributie heeft sulcken schattinghe bij gebrocht dat niet om segghen is. wij hebben voor een reijs van onsen bos tot Malim gegeuen eenentwintich guldens ende gheen gestelijckheijt was daer van vrije.

int selue Jare hebben wij ondermest onsschuere⁽¹⁶⁾ bij den molen waer toe wij van allen canten wel 25 voeder⁽¹⁷⁾ steenen hebben bijgebracht, ende hebben aldaer oock gemaect den bachouen ende brugghe ouer die geete.

1685

hebben wij den gracht gemaec/kt/ in onse bogaert om dat wij soo onvrije waren.

1685

In martio hebben wij die twee Clijne autaerkens voor in onse kercke gestelt ende sijn gemaect door onse religieusen ende oock geschildert.

1685

op S(in)te Laureijs dach⁽¹⁸⁾ heeft het soo grooten wint geweest dat veele boomen sijn gebrooken ende die garst ende terwe die noch om hoogh stont is seer vjtgslaghen iae op sommige quartieren is maer het strooij gebleuen.

1686

hebben wij doen maecken eene nieu binnen rat in onsen molen waer toe wij hebben gecoght tot heijlisem eenen eijck voor acht pattecons, ende hebben het aenbesteit op den cost van die molenmakers maer moesten elcken man dagelijckx geuen drij Potten goet bier, ende achtien guldens in gelt.

1686

soo hebben wij het goet van Hendrick ducq aenuiert bij onsen clijnen vijver ende hebben hem een huijs gestelt van ons hout ende hebben oock het wercken betaelt, nota den gront daer het huijs nu staet was onsen gront, maer door compassie dat wij sijn goet hadden vjtgclaeght sijn soo in acordt gegaen met hem dat hij ons Jaerelijckx moet geuen drij guldens, ende moet seer promptelijck den Chijns betalen die daer op staet, want in soo veere daer eenighe schade soude door coomen soo hebben wij de macht om hem daer vjgt te stellen met een simpel dagement van vijftien daghen ende ooft het gebeurde dat den gront achter onsen clijnen vijver van het dorp ooft imant anders in toecoomende tijden onderstaen wirdt, soo mooghen wij altijd den vloetgracht gebruijcken om onsen clijnen vijver daer door te doen loopen, ende den

(16) 'hebben wij onze schuur ondermetst'.

(17) Voeder: 'karrevracht', ongeveer 900 kilo (Verhoeff, De oude Nederlandse maten en gewichten, 1983, 129).

(18) 10 augustus (inlichting F. Claes, s.j.).

seluen rijmen en worpen die aerde aen wedersijden al waer het oock besaeijt, en moghen rontom die grachten beplanten met boomen tot onsen Profijte gelijk wij altijts hebben gedaen midts wij die /fol. 9 v°/ Priuilegie hebben gehad van oude tijden, iae dat het noch vronte was, ende daer voor moeten wij Jaerelijckx geuen voor vrontgelt eenen gulden welck in d'ander vrontgelt

is begrepen ende hebben daer van het dorp brieuen van, ende hebben den seluen gront getransporteert aen het begijnhof Thienen met het huijsken om dat het goet bij onsen vijver van de selue begijnen belast was met 3 g(u)l(den)s soo dat wij op dat huijs geen pretentie hebben. Nota dat wij aen het huijs van duc noch moesten maecken eenen hoeuen⁽¹⁹⁾ met een schouw waer voor wij aen hem acoort hebben gegeuen negen guldens.

1686

Jsser soo groote menichte van muijsen ende ratten geweest dat sij allen het graen in het velt af aten, ende daer naer in die schueren, men vont muijsen van alderleij colueren, ende sommighe soo groot als clijne Catten.

1687 augusti .7.

soo ist dat wij hebben onse nieuwe sluijsen en(de) balck en(de) reparatie aen allen het gront werck hebben doen maken hebben voor die handt van timmeren en(de) saghen alles in haren Cost aenbesteet tot 37 g(u)l(den)s maer moesten haer bier geuen, het heeft met het hout ende ijserwerck wel gecost 150 g(u)l(den)s.

1694 15 Julij

Soo is afgebrant onse brouwerije, midts dat men brouden ende twee keeren op eenen dach daer in gebacken wurde door die geuluchte Lied⁽²⁰⁾ aen ketel ofte kuijpen en geschiede gheene schade, ende daer lach noch eenen hoop terf op⁽²¹⁾ die was van buijten maer wat beschadicht soo dat ons heer ons seer wel heeft bewaert want den boomgaert stont vol coren recht op geset in mandels dat men nauwelijck konde Passeren.

1697 in ianuario

soo was ons spreek huijs oock int brant midts die soldaten soo grooten vier hadden gemaect, alhier Lach alsdoen den bregardier viller met sijn huijsvrou ende kinderen, ende deden ons veel schade midts sij soo lanck bleuen, ende hadden veel volck bij haer, ende branden allen ons hout ende wel duijsent hoppe staken, ende gebruijkende allen onse camers moesten die religieusen coude Lijden. sij visten onse vijuers sloeghen onse kelders open ende Droncken ons bier af. het was van die hannoversche. niet teghenstaende dat den Peijs gepubliceert was.

1703

(19) Moeilijk leesbaar. Te lezen als 'houen' (=oven)?

(20) Lees: gevluichte lieden. Einde van de zin.

(21) Einde van de zin.

Jtem Tusschen den 7 en(de) 8 December 1703 isser opgestaen sullcken tempeest van wint, ende smorghens wesende den feestdach Jmaculate Conceptionis B(eate) M(arie) V(irginis) ontrent ses vren coomende die religieusen vanden Choor soo sijn die mueren met de Cappe van die twee Panden

tot Thienen door den wint te neder geslaghen, soo dat Pater Joannes Busseniers geboortich van Louen en(de) soone van het Conuent van Ophem daer woonende ende leest van die Choor Coomende daer onder geuallen soo dat hij teenemael was gequetst sijn been gebrooken en(de) arm en(de) het heel lichaem bijnaer geplettert soo dat hij daer wijnighe daghen daer naer is gestoruen. daer een onspreeckelijcke schade geschiet, aen huijsen en(de) boomen oock aen de scheepen op See.

/fol. 10/

A(nn)o 1697 den 2en martij is verheeven dit naerbeschreuen Leengoet onder den Heer Prelaet van vlierbeeck, voor Joa(nnes) fran(ciscus) van buggenhout, Guiell(mus) francois van(den) bossche Leemannen tot Louen ende voor sterffman gestelt b(roede)r franciscus Peeters in den Eersten vijf dachmael lant staende ten Leenboeck van Oirbeeck fol. 5 alnoch een half bonder aldaer geleghen staende fol. 33 alnoch een dachmael staende fol. 35.

voor Sterffman van Onsen bos tot Malim is gestelt Seruaes Cillis⁽²²⁾ alhier woonende in ons Clooster.

Alsoo den intendant van die commanderije van Pitsenborgh binnen mechelen is pretenderende, drij mechelse viertelen⁽²³⁾ terf, op twee diferenten plexkens Lants, nochtans teghens allen costuime, ende oock erf brief onder die banck van Ouerlaer gepasseert, ende het selue plachte in voorighe tijden met reduccie betaelt te worden met twee guldens Jaerelijckx vti patet ex registris A(nno) 1601, 1602, 1603 et(cete)r(a) staende deen op een Plexken in het bonder op den hooghenwegh gaende naer Thienen⁽²⁴⁾, dander op een dachmael in het block genoempt Lions block geleghen op ons molenstrate, het selue dachmael regenoten die goederen Bullecom⁽²⁵⁾: soo heeft P(ater) Guielmus van horne als Procurator een accordt gemaect, ende het selue voldaan aen den Jtendant voorss(chreuen): met neghentich guldens, daer hunnen pretencie was vier hondert vierenviertich guldens naer hunne calculatie, ende den inhoudt der quitancie is als volght.

Aldus gehandelt ende op voorschreue aggreatie van den Heere Lantcommandeur geslooten, tusschen den Eerw. P. Guillelmus van Horne Procurator van Ouerlaer, ende den ongergeteekenden /sic/ Jtendant van de Commanderije gedaen binnen Mechelen den jen aug. 1698 was onderteekent

Fr(ater) van Horne Procurator
J. Scripkens

Bouen staende neghentich guldens sijn op date als bouen

(22) Cillis: ws. schrijffout voor Gillis.

(23) Vierterel: inhoudsmaat voor natte en droge waren.

(24) Houtemsestraat, vertakking van Oorbeeksesteenweg.

(25) Over de wijk Bellekom: zie P. Kempeneers, Hoegaardse plaatsnamen, 1985, 19-20.

aen mij betaelt, dienende dese voor quitancie
 ende was ondertekent
 J. Scripkens

/fol. 10v^o/

1699 Den 4 Julij

Soo hebben wij onsen molen beginnen te heermaken die hadde stilgeleghen ontrent die 16 maenden ende was door het doorvlieten soo beschadicht dat die mueren waren in de aerde gesoncken soo dat wij alles hebben moeten afbreken behalvens den geuel niet teghenstaende dat den risbalck meer als eenen voet was gesoncken hebben die van het Clooster van Perck⁽²⁶⁾ ons dien op sijne oude plaetse niet willen laten legghen welck geschiede door invidie⁽²⁷⁾, om dat wij onsen molen weder op maeckten ende is hermaeckt door mijnheer Libertus Laurens ingenieur van den Coninck van Spanien woonende tot Louen, die alhier heeft gebrocht sijne wercklieden, soo timmerlieden als metsers, ende heeft het hout oock bij gedaen behalvens dat wij wel dertich boomen hadden gebrocht van onsen bos⁽²⁸⁾. wij hebben de materialen van calck ende steenen oock gedaen, ende het ijserwerck, het welck in ons Clooster is gemaeckt van eenen broeder genaempt b(roede)r Cristiaen eijckmans geborticht van meirhout bouen Diest.

1699 Den 6 augusti

Soo hebben wij heirleet eenen nieuwen risbalck aen onsen molen, ende de wet van hoegarden met den meijer hebben hem gebannen ende hebben moeten geuen sestich guldens.

1700

soo hebben wij doen dooden eene rente die wij afgelijt hadden aen Mons(ieu)r van Ranst eertijts getrouwt sijnde met de dochter van Mons(ieu)r Cluckers tot Thienen wesende vier guldens iaerelijckx bepant op een block van ontrent ses dachmael geleghen op den hoeck van onse molenstrate.

1701

Den 6en Junij soo sijn wij gegicht in de rente van 13 g(u)l(den)s staende bepant op huijs hof van Peeter smets hier op de beke regenoten die selue beke die strate leijende naer den molen tot steenberghen, ende dit voor schepenen van Louen, vijf crachte van octroij van de weesheren van Louen aen de weduwe Marianne de beaule weduwe wijlen S(ieu)r Peeter Sporniau eertijts greffier van Malim ende noch in onderhalf

(26) De Parkabdij was eigenaar van de Grote Molen in Steenberg.

(27) Nijd, afgunst.

(28) Bedoeld wordt het bos in Malen. Zie voetnoot 1.

dachmael bempt ooft block regenoten die vronte en(de) het bisschops broeck⁽²⁹⁾ tot
rommersom, ende heeft noch tot onderpant gestelt vijf dachmael lant

(29) Broek op de rechteroever van de Gete in Rommersom en Bost.

geleghen teghens de kerck van sluijsen eertijts voorts gecoomen van de erffgenamen S(ieu)r Landewijck. wij sijn oock gegicht voor Justitie van hoegarden in Martio 1701.

1717

jn januario is de aerde uijtgevoert achter in onsen grooten vijver sijnde den selven wel meer als een dachmael verlant, en heeft wel gekost met de karren Leirsen⁽³⁰⁾ dachuren hondert pattacons.

1719

28 feb is het swaer proces gesloten met de nonnen van Cabbeek.

/fol. 11/

1702

op drij Coninghen dach sachternoens ontrent vier uren is daer soo grooten onweder opgestaen van sware donders en(de) blixem welck wel een vre heeft geduert soo datter hier in de omliggende dorpen veel hujsen sijn afgesmeten.

Nota ooft het gebeurde dat jemant van die erffgenamen quame van vander noot woonende ontrent S(in)t truijden, om te pretenderen een dachmael lant nu met eenen hoek in onse twee bonders geleghen op die S(in)t Jans straet⁽³¹⁾ ontrent het eijcksken gaende naer houthem: soo is te weten dat den voorss(chreuen) vander noot, noch Jongman sijnde, het selue dachmael heeft vercocht met, en(de) aen sijnen momboir Goris Tauerniers welcken Goris het selue dachmael heeft vercocht naermaels aen Mattheus van herberghen sijnen swagher hier op die beke, die dat daer naer volghens schepenen brieve het selue dachmael heeft vermanghelt teghens een dachmael dat ons Clooster hadde in die spoelmordelle⁽³²⁾ achter het hujs van den voorss. Mattheus van herberghen. Den brief van de vercopinghe is in de greffie van hoegarden te vinden van date 1627. den brief van de mangelinghe is onder onse brieuen.

1716

den 13 8ber⁽³³⁾ isser een accoort gemaect met de nonnen van Cabbeek tot Thienen over den chijnsboeck van mulck: midts daer een proces was geweest ontrent de 35 jaeren en was begost met eenen capuijn chijns, opgehi/tst/ door S(ieu)r... Leemans Secretaris tot hoegarden volgens contractt in onse protocolle of pampieren bij een gebonden.

(30) Laarzen.

(31) Straat in verlengde van Zavelstraat, op de grens Hoegaarden-Houtem en Oorbeek, richting Hoksem.

(32) Spoelbordelle of Springbordelle, nu verbasterd tot Spimbordel, 'dalletje van de bron die overvloedig water gaf': inzinking en veld ten zuiden van de Wijngaardstraat en ten oosten van de P. Vanmolstraat. Zie Kempeneers, Brab. Folk. 1985, 149-150.

(33) Oktober.

1717

Den 23 aug. is geleijt eene gote in onse weijde den bril⁽³⁴⁾: midts door ophitsinghe van Paschier de moulin molder van abdije van perck en henricus Peeters deken van hoegarden groote onkosten daer over sijn geschiet en veel moijlijckheden gevolght: soodat bijnae een proces onvermeijdelijck was, dew(elcke) de heeren van abdije van perck opgehist hadden, om te verbieden den afloop van hemelswater van onse weijde den bril: soodat ten hoijteijt en toemaetteijt, de weijde half in water stont, en het selven moesten uijt draegen, (adiuvi et vidi:)⁽³⁵⁾ sij meijnden ons met geweld te brengen tot eene mangelinghe met hunne weijde gelegen bij ons clooster, dew(elcke) niet half soo veel weerdich is en de gemijnte toebehoort daerenboven den deken henricus peeters meijnde eene riele te krijgen door onse weijde, van de rievier tot in den pool van vaes swerts sijn swaeger, midts hij somers gebreck heeft van water om te brouwen, hetw(elck) eene aldergrootste servituet soude geweest sijn: maer (godt lof:) door de devoiren van mijn heer baerts⁽³⁶⁾ adv(ocaet) en(de) borgemeester van thienen, groote kennise hebbende met de heeren advocaeten van Perck als mijn heer mariot etc(etera), soo sijn de moeijlijckheden in der minnen (ceteris supradictis inimicis nostris nescientibus)⁽³⁷⁾ /fol. 11v^o/ nedergeleijt, en heeft ons wel gekost ontrent de tweehondert guldens, de gote is dan geleijt als supra door martinus Arnot en jaeck dotremonde onse wercklieden en(de) inde presentie van mijn heer baerts ende mariot als advocaeten en(de) arbiters gestelt door ons en den abt van perck, sijnde oock present fr(ater) j.f. smaers vic(arius) en proc(urator), br(oeder) albertus goosse ende br(oeder) francis artois volgens transactie daer van gepasseert en onderteekent van fr(ater) Paulus abt van perck en fr(ater) Guilielmus aerts prior van ons convent.

Nota. op den selven dach, als de gote geleijt was, op den karmis maendach: soo sijnder bittere woorden voorgevallen tusschen den deken henricus peeters ende sijnen onderpastoor hubertus heusden van den eenen kant ende fr(ater) j.f. smaers proc(urator) en vic(arius) en mijn heer baerts adv(ocaet) van den anderen kant: welcke eerste comparanten eenen gedroncken hebbende, protesteerden ons dit niet toe te komen rechtveerdichlijck van de gote te leggen, en(de) dat sij dese servituet niet en souden willen tolereren voor 1000 pattacons etc(etera) j. ecce 2. vel duplicibus corde⁽³⁸⁾, dew(elcke) alijdt met onse voorsaeten soo valsichlijck en(de) dobbelijck hebben gehandelt. meliora

(34) Bruul. Zie voetnoot 6.

(35) 'Ik heb meegeholpen en heb het gezien'.

(36) Lambertus Baerts was eigenaar van het Rood Paard.

(37) Voor onze overige onwetende hogergenoemde vijanden.

(38) In de tekst staat een punt onder de 2. De betekenis is 'voor diegenen die dubbel zijn van hart', te vergelijken met de woorden 'valsichlijck ende dobbelijck'.

sunt enim vulnera inimici quam fraudulenta oscula amici⁽³⁹⁾: beter ende verdraegelijcker sijn de wonden gegeven van den vijandt, als de bedriegelijcke kussen van den wel en schoonscheijnende vriend. en tot meerdere waerheijt soo heb ick in dat selve jaer sijnde in de pastorije tot den deken van hoegarden met pater prior gesien, dat den onderpastoor hubertus huesden de tonge achter den rugge uijt stack van onsen pater prior carolus Leermans, sijnde een man eenvoudich en simplex corde⁽⁴⁰⁾, en van voren sprack hij heel schoon. en ante monachos huius seculi⁽⁴¹⁾.

1718

Den 9 julij isser eene groote eijcke gote geleyt in den afloop van onsen grooten vijver en kost 45 guld(ens).

1718

Den 25 9ber /=november/ is onsen bosch tot malum in arrest genomen om het proces van t landt van Limbourg tegen het landt van Luijck: maer door toedoen van groote vrienden, soo sijn wij noch gesimuleert geweest waer door veele Luijckenaers soo geestelijcke als wereltlijcke door die arresten geleden hebben aen hunne goederen thienden etc. liggende op brabant.

1719

Den 9b 9ber /sic/ ben ick ontrent de 14 dagen tot luijck geweest, eerdatt ick conde convenieren met de procuruers La faille, swinnen, jacobi, dew(elcke) ons int recht hadden getrocken over haere pretensien en(de) salarissen: midts sij ons convent voordesen hadden gedient haerliden /fol. 12/ pretentie was over de 800 guld(ens): maer ick heb ten lesten een convenientie gemaect, met eens te geven vijftwintich pattacons en vier pistolen terstont met een half stuck bier met het vat, aldaer tot luijck ter plaetse te leveren: soodatt bouriux met sijnen sone alle bijde onse advocaten ons meer tegen waeren als mede. et inimicus homo domesticus eius, et nulli fidendum est umquam⁽⁴²⁾.

1721

Den 17 meert is afgeleyt een rente van hondert pistolen met den intrest staende op onsen molen aen monsieur de preter en(de) joffrou Rega tot lier.

(39) 'Beter sijn immers de wonden van de vijand dan de bedrieglijke kussen van de vriend'. Cf. volgende zin.

(40) 'Eenvoudig van hart'.

(41) 'Voor de monniken van deze tijd'.

(42) 'Een vijandig mens sijn knecht, en niemand is ooit te vertrouwen'.

1722

Den 27 jan: is afgeleijt een rente van hondert pistolen met den intrest staende oock op onsen molen aen mijn heer Laurens controluer van sijne keyserlijcke en(de) konincklijcke maiesteijt.

1722

Den 9 feb: is afgeleijt eene rente van 180 guld(ens) aen 6 st(uijvers) 1/2 den schellinck met den intrest aen mijn heer jmmens.

1722

Den 10 meert is gekocht de horologie van den dormpter van den Eerw. pater prior van abdije van S(int) Truiden en dat meestendeel van gelt van onse religieusen en kost twelf pattacons.

1722

Den 16 8ber /=oktober/ is door den doorweerder Martini een dagement gedaen, uijt cracht van relivement van de heeren Raedt van b(ra)bant aen den heer pastoor van pellijn als mombaer en oom van de kinderen of erfgenaemen van den heer van Walsbergen als blijktt in dese pampieren n(umer)o 10 midts in t vermangelen van een rent van 100 ducaton tegen vijf dachm(aelen) lant, de voors(chreuen) heeren onsen pater bonaventura de Lechy gewesen provinciael int jaer 1692 bedrogen hadden, toonende aen hem het lant gelegen bij de poort van haerl(ieden) huijs, ende de regenoten waeren beschreven van een lant gelegen int velt. soodat ick het lant volgens de regenoten gesien hebbende en willende het selven verkoopen aen mij gepresenteert wierden 50 guldens: soodat men noch in tijts of binnen de 30 jaeren daerover een suppleeck hebben gepresenteert in den raedt van b(ra)bant, als sijnde over de helft bedrogen, ende het contractt gemaect met onse pater prior alleen sonder kennisse van de gemijnte en(de) als sijnde eene doode handt in b(ra)bant volgens de Carolinen: soodat wij fiat daerop gekregen hebbende, dat contractt te niet gedaen is, ende onse rente gestelt is in vorigen staet a(nn)o 1722 den 9 9ber als blijktt als supra n° 10. maer midts sij altijd traegh sijn geweest van betaelinghe: soo moet mense alle jaeren gelijk dwingen tot betaelinghe.

1723

Den 22 april is afgeleijt een rente aen mijn heer van /den berge/ jmmens⁽⁴³⁾ van 150 guld(ens) wisselgelt met den intrest.

jtem eodem anno⁽⁴⁴⁾ is gemaect het kamerken voor de knechten en werckliden in de kuecken om redenen etc. item het bovenkamerken in de kuecken tot gerief van den kock. als oock de keucken boven beset. item eenen steenen back of bijeenkomste van de visschen van den grooten vijver en(de) de keucken geplaveijt.

(43) 'den berge' is geschrap; normaal moest dit ook met 'van' gebeurd zijn.

(44) 'In hetzelfde jaar'.

/fol. 12v°/

1723

Den 22 april is afgeleijt een rentken met den intrest van

52 guld(ens) en 10 st(uijvers) met verloop aen catlijn van heijlisom.

1723

js gemaect den trap van den dormpter en het warmhuijs: midts het van te voren was eenen leemen muer seer schandalues. jtem den muer van gekapte steenen in t water voor het radt van onsen water molen. onder het fundament is in onse presentie gepeijlt met eijcke geklove pijlen, daerop sijn genaegelt dicke eijcke plancken, en op den hoeck van den muer naest het radt liggen op malcanderen 5 of 6 groote swaere steenen: soodat wij dickwils in perijckel sijn geweest, ten tijde van groot water, dat den heelen molen soude doorgespoelt hebben: midts het water geduerich brack door den molenmuer, en heeft samen wel gekost met teras etc. ontrent de 900 guld(ens) b(ra)bants.

1723

jn de maent meert is gemaect onse dreve van witte boomen voor het clooster, van te voren was het maer eenen crommen wech, door denw(elcken) qualijck gebrocht was eenen vloedgracht komende van de straet, waertoe wij niet verobligeert waeren: maer door langhen tijdt soude somtijdts quaede consequentien gevolght sijn.

1724

Den 4 junij is besorgh t eene silvere remonstrantie van br(oeder) albertus goosse en kost 100 pattacons en vijf met fatsoen⁽⁴⁵⁾: waerom wij jaerlijckx moeten doen een jaergetijdt volgens suppleeck gepresenteert en(de) geannueert.

jtem eodem anno alnoch is gemaect eenen silveren communicop van cloosters gelt en kost 100 guld(ens) wisselgelt.

jtem eodem anno is gemaect het groot en kleijn ijseren kruijs van onsen toren en(de) kerck van onsen broeder franciscus artois hebbende 14 dagen met den sone van saelmaeckers van thienen daer aen gewerckt.

1724

Den 27 aug: sijn tot hoegarden in de plaetse afgebrant 26 huijsen door de brouwerije van jan beeten naer middach met eenen grooten stercken wint: soodat de huijsen van de beke en convent in groot perijckel sijn geweest: want het huijs van de wed(uwe) Ernest galiau waer op wij een rente trecken staende aende beeck achter ons achter poort van onsen grooten hof, is door de voncken van den brant van hoegarden afgebrant.

(45) Fa(u)tsoen: sikkelvormig zwaard (Mnl. Handw., 172).

/fol. 13/

1724

den 10 8ber is den solder onder den toren met twee balcken

geleijt met 412 pont loot gedeckt onder de clocken en heeft wel gekost 300 guld(ens) met ijser etc(i)tera) met tweemaal te hermaecken het bedde, daer de clocken in hangen.

1725

Den 7 januarij sijn gerestitueert aen s(ieu)r Tritsmans met sijne consoorten 750 guld(ens) wisselgelt voor 5 bunders lant liggende ontrent houtgarden, dew(elcke) sij 44 iaeren bij leeninge gehouden hebben, en waren verdeijlt in drij deelen, het was een contractt vervloeckelijck en usureer⁽⁴⁶⁾: soodatter groote moeilijkheden sijn voorgevallen, midts sij ons eenige punten van contractt wilden disputeren: maer (godt lof:) door de medehulpe van mijn heer baerts onsen fidelen advocaet is alles ten goede uijtgevallen.

1725

Den j aug. is gestorven onsen knecht henricus peeters in ons convent, en(de) is begraven in onse kercke.

jtem anno 1727 den i meert den heer gerardus van Zantfort onsen commissael van antwerpen en(de) begraven voor S(int) Rochus autaar.

jtem eodem anno den 24 8ber joncker vekemans onsen commissael van Antwerpen en(de) is begraven in de koor. den dienst is geschiet alijdt manifieck met drij priesters door assistentie van onse paters van Thienen int publieck. Nota

Om den eersten boven begraven en(de) vermelt, heeft den heer Deken van hoogarden Henricus peeters groote difficulteyten gemaect meijnende onse privilegien te niet te doen, had het in sijne macht geweest, soodat hij ons differente rijsen ons beschildert heeft soo bij den vicarius generael als archidiaken tot luijck, waervan daer nae sal mentie gemaect worden. ick heb dan doen compareren 4 de oudste mannen, ontrent ons convent woonende, voor den adv(ocaet) baerts tot thienen als notaris ende een acte laeten passeren, waerin sij bekent hebben en(de) met eedt bevesticht in ons presentie, dat sij differente knechten van convent in ons kercke hebben gesien publieckelijck begraeven sonder eenich ten minsten tegenspreken volgens acte gepasseert den i feb. 1727 en(de) berust in onse protocolle. niet tegenstaende de oude privilegien geinsereert in onse oude protocolle van t jaer 1453 den 28 aug.

item alnoch de schoonste privilegien beschreven door R. d. Adr. Moons S.J.L. in sijnen boeck als blijktt folijs 77 en 78 - etc., alwaer door differente pausen alle privilegien aen ons orden sijn gegunt soo van minderbroeders Lieve vrouwbroeders preeckheeren augustijnen als minimen gegeven tot roomen den 10 7ber 1519 etc. en(de) meer andere in voors(chreven) boeck vermelt. ergo in vanum laborarunt inimici nostri⁽⁴⁷⁾.

(46) Frans usuraire, 'met woeker'.

(47) 'Aldus hebben onze vijanden tevergeefs gewerkt'.

/fol. 13v°/

1725

is gemaect het kamerken aen spreekhuijs voor gerardus van zantfort commissael van antwerpen, die daer eerst heeft ingewoont.

1725

jtem eodem anno sijn gemaect alle de nieuw gelasen van de kercke en sacristijn, en volgens accoort kleijn en groot, ider gelas kost drij guld(ens) 10 st(uijvers).

jtem eodem anno is den grooten autaer grooter gemaect, geschildert met de kleijn autaren en(de) de kerck, en kost wel met vergulsel van het tabernakel twintich pistolen.

jtem eodem anno sijn gerestitueert eenige acten of pampieren van processen voor vijf pattacons, aen fr(ater) banx procuruer tot luijck voor sijne devoiren en(de) salarisen daer sijne pretensie was ses hondert guld(ens), hij had ons tot luijck vijf jaeren van te voren opgeropen tot betaling van sijne retardaten⁽⁴⁸⁾: maer (godt lof:) het accoort is gemaect geweest door Laurentius hubar procuruer voor vijf patt(acons): als boven met obligatie van restitutie van alle acten, die hij soude kunnen vinden finxeram me non habuisse quitantiam, a patre ipsius mortuo, quam fictam et per notarium excopiatam transmiseram leodium, illis minis, ut ponerem ipsum in scandalum omnium procuratorum, desuper aliquem remorsum conscientie non feci: quia maiora honoraria et maioris valoris jnveni ipsis data et accepta, secundum extractum librorum computus conventus nostri, ergo etc.⁽⁴⁹⁾.

1726

js gemaect de comme of bijeenkomste van de visschen van onsen grooten vijver van gekapte steenen, waer toe sijn geemploeert 1075 voeten steenen, nota datter den overschot van steenen oock sijn geemploeert voor onsen molen.

jtem alsdan is de kuecken oock geplaveijt met witte steenen en(de) geleeht: midts in t inkomen van te voren geen trap was: maer met de vloer van den pandt gelijk: waertoe sijn geemploeert over de 300 voeten gekapte steenen, aen twee stuijvers den voet.

(48) Retardatie: vertraging (van betaling).

(49) 'Ik had gedacht dat ik geen kwitantie gekregen had, van zijn vader toen hij gestorven was, die ik gemaakt en door een notaris gekopieerd naar Luik doorgestuurd had, ten gevolge van dreigementen, dat ik mijzelf zou blootstellen aan het schandaal van alle procurators; bovendien had ik geen enkele gewetenswroeging, omdat ik grotere bedragen en van meer waarde ontdekt heb, aan hen gegeven en aanvaard, volgens uittreksel van rekeningboeken van ons klooster, dus etc.'. Met dank voor de Latijnse vertalingen aan de classici N. Golvers en R. Mans.

jtem alsdan is geleijt eene gekapte steene gote en met tiras in careelsteen en gemets van den arm van den grooten hof tot in de kucken, dew(elcke) lanck is 230 voeten: van te voren wasser eene houtte gote, ende gedurige reparatie. de gekapte steene gote kost alleen volgens accoort 46 guld(ens).

/fol. 14/

jtem alsdan isser gemaect eenen muer van vijf voeten breed, aen den afloop van den kleijnen vijver: midts het water van den kleynen vijver gedurich doorbrack.

jtem alsdan is den kleijnen vijver ingedeijckt, om den vijver en block in sijn vierkant te maecken, als wanneer den heelen vijver uijtgevoert is, het w(elck) altemael veele moeijte, votueren⁽⁵⁰⁾ en dachuren gekost heeft.

jtem alsdan is gemaect eene italiaensche schouwe in de vrouwkamer en(de) procurature, en de deure van de vrouwkamer, dew(elcke) stont in den westen, is geset in den noorden: midts het altijd seer roockte.

jtem alsdan sijn gemaect de twee kleijn kamerkens daer de ledikanten in staen, boven op de kamer boven spreekhuijs. item alsdan is de deure gestelt van het duijvenhuijs in den suijsden, dew(elcke) van te voren stont in den noorden.

1726 nota

jn junio is den Archidiaecken van Stockem tot hoegarden komen visiteren de hooftkercke en(de) andere capellen: soodat hij meijnde onse kercke van convent te komen visiteren volgens sijne mondelinghe woorden, midts ick met frater godefridus augustinus versluysen alsdan novitie ben hem in de pastorije gaen verwillekomen, alsdan dede den voors(chreven) archidiaecken alle clachten opgehits of opgestockt door den heer deken henricus peeters: hoedat wij buijten alle rechten begraeften onse commissaelen en(de) knechten: hoedat de commissalen en(de) knechten communiceerden te paesschen in onse kercke: hoedat wij onsen dienst deden op de ure, gelijk de Parochie et multa alia⁽⁵¹⁾ etc. welcke woorden den heer Deken van hoegarden noch eens herhaelt heeft in onse. allebijde presentie, ende archidiaecken officiael en(de) fiscael, dew(elcke) met hem waeren medegekomen waerop ick geantwoort heb: dum quis utitur iure suo, nemini facit iniuriam⁽⁵²⁾. endat ick daer van soude part geven aen onsen pater provinciael. en alsoo is gevolght een decreet van den vicaris generael lujdende aldus:

Decretum in superiorem ff. Beggardorum hoegardiensium.

folio verso stont als volgt

/fol. 14v^o/

jnungimus superiori domus ff. beggardorum hoegardien-

(50) Vervoer, vooral per wagen (Mnl. Handw., 747).

(51) 'En veel andere zaken'.

(52) 'Terwijl iemand van zijn recht gebruik maakt, doet hij niemand onrecht aan'.

s(ium) quatenus his visis illico compareat coram nobis responsurus ad ea, que ipsis proponemus

datum Leodij 17 jan: 1727

Astie comes de Rougrave

vicarius g(ene)ralis Leodiensis

cum sigillo suo affixo.⁽⁵³⁾

welck decreet ons is gegeven den 30 jan: 1727 vesperi post horam 5tam van den onderpastoor van hoegarden jacobs. niet tegenstaende dat ick met den selven onderpastoor en den heer deken op den selven dach ben geweest op den middachmael op de uijtvaert van jan beetens vrouw op de beke 2. en duplicitatem et nequitias eorum jmo vel duplicibus corde⁽⁵⁴⁾. opwelcken tijdt door hun door heel hoegarden uijtgestroijt wiert: dat het met de paters beggarden gedaen was, dat hun clooster moet verkocht worden, en datse de paters beklaeghden en meer andere dingen etc.

ick ben dan in feb. 1727 naer Luijck gegaen over maestricht (niet tegenstaende dat ick noch siecklijck was met de kortse, met den seer Eerw. pater cornelius wittoec secretaris van onse provincie bij den vicaris generael 2. denw(elcke) met mij al wandelende in de sael onder andere heeft gevraeght Latine, of dat wij approbatie of admissie hadden vanden bisschop van Luijck, Respondi. supponere dat jae: midts wij aldaer geweest sijn ontrent de 400 jaeren en wij noch privilegien vande selve bisschoppen ontfangen hadden, en vervolghens seker geapprobeert sijn, waerop hij antwoorde: ick supponere het oock: midts gijli: daer soo langh geweest sijt. item hoedat wij op de selve ure onsen dienst deden gelijk de hooftkercke waerop ick geantwoort hebbe, dat wij gebruijcken de selve ure, gelijk ons geheel orden, en dat ick de ure niet en konde veranderen, ten sij door orden van onsen pater generael, denw(elcke) tot Roomen woont, voorders dat dit affajren waeren van het generael definitorium. item hoedat wij begrafden onse knechten ende commissalen met groote preiudicie⁽⁵⁵⁾ van den deken en(de) pastoor van hoegarden, waerop ick geantwoort hebbe 2.⁽⁵⁶⁾ dat het was een oudt gebruyck in ons

(53) ‘Dekreet voor de overste der Broeders Bogaarden te Hoegaarden’. En verder: ‘Wij dragen op aan de overste van het huis der Broeders Bogaarden te Hoegaarden, dat hij, na kennismeming hiervan, onmiddellijk zou verschijnen in onze tegenwoordigheid om antwoord te geven op de zaken die wij hun zullen voorleggen; gedaan te Luik 17 januari 1727 Astie graaf van Rougrave, vikaris-generaal te Luik, met zijn zegel hieraan gehecht’.

(54) ‘Dubbelhartigheid en slechtheden’. Zie ook onder voetnoot 38.

(55) Prejudicie: inbreuk, afstand van enig recht. Hier te verstaan als ‘betwisting van enig recht’, nl. vanwege de deken.

(56) De afkorting ‘2’ met hieronder een punt komt op verscheidene plaatsen voor en schijnt een verklaring in te leiden.

orden, en dat wij gaudeerden⁽⁵⁷⁾ de privilegien van de minderbroeders augustijnen L(ieve) V(rouw) broeders preeckheeren minîmen.

jtem of ick curam had animarum et a casibus reservatis⁽⁵⁸⁾.

/fol. 15/

Respondi dat jae. waer op hij geantwoort heeft, ick en wil u niet daer van berooven, het gene onsen voorsaet aen uli heeft gegeven: niet tegenstaende ick van sommige daer toe ben geraeden geweest.

1727

jsser gemaect een muerken aende kerckdeure tot meerderen vrijdom van convent: midts de wereltlijcke soo wel als de monicken over of lanckx het staketsel quaemen, hetw(elck) van te voren was, of met dorens doorvlochten.

jtem alsdan isser gemaect een muerken aen den grooten hof: midts het water van den arm geduerich doorbrack door den aerden dijck.

nota

Alle dese voors(chreven) in onse presentie gepasseert, hebbe ick alhier ter boeck gestelt om onse nakomelingen deelachtich te maecken, van t gene gepasseert is ten tijde van onse procurature. om sich daer nae te reguleren, ofter somtijdts sulcke of diergelijcke affajren in toekomende noch voorvielen. q(uo)d attestor fr. J. ff. smaers prior als proc(urator) en(de) definator.

1728

Den 24 april 1728 is een rente afgeleyt aen mijn heer van den berge van 700 guld(ens) wisselgelt maeckende in loopende gelt - 816 - 13 - 1 - met den intrest volgens quit(antie).

1727

19 8ber is een deel van de weyde gekocht groot 130 roeden achter den hof van onsen molen voor 120 guld(ens).

item alsdan is gekocht onsen koperen wasketel van 61 pont 1/2 gemerckt sij hier van te voren wasten in eenen ijseren ketel.

(57) Het genot of gebruik hebben (Mnl. Handw. 179).

(58) Onduidelijke passus. 'Of ik zorg droeg voor de zielen en voor welbepaalde gevallen'. De betekenis kan zijn, dat het klooster de toestemming kreeg voor uitzonderlijke gevallen, vb. alleen voor de knechten van het klooster zelf.

1728

js de de /sic/ stove gekocht tot brussel voor seshien guld(ens) van te voren wierter
gebruijckt een ijser in de sael, daernae eenen ijseren pot, alles seer miserabelijck.

1729

jn meert is de dreve⁽⁵⁹⁾ gemaect met sijne plantasien op onsen molen door onse weijden, als wanneer drij binnen kanten met haere grachten sijn gevult.

jtem alsdan is den grooten gracht gemaect om den hof van den molen.

1729

js den peerdenstal gemaect in onsen molen, en den vorighen peerdenstal is geworden den koijsstal.

1729

js de dorne haeghe geplant in de dreve voor convent.

1730

js onsen brouwoven gemaect in onse brouwerije, en kost 17 - 10 sonder den arbeidtsloon van te tellen. item 1721 den backoven in onsen molen met het backhuijs, de dicke steenen van den oven kosten vijf patt(acons) alsdan is gemaect/t/ het tabernakel en kost met de beltsnijderije vier pistolen.

1730

js den casseijwech gemaect voor ons convent tusschen den grooten en(de) kleijnen barrier, alsdan is gekasseijt den peerdenstal in den molen item den wech voor en achter den molen.

1731

js gekocht een dachmael in ons 2bunder reg(enoo)ten s(int) jans straet etc. voor 184 guld(ens).

1732

js den steenen muer gemaect van binnen aen provinciaels kamer, als wanneer samen gemaect is de schouwe in cleijn kamerken, de gekapte steene venster kost seven /fol. 15^v/guld(ens), alsdan is gemaect den muer in pachthof tot separatie van het stroeijen en schaliendack, de steene poort kost vijf pattacons en half, om te prevenieren

(59) Bedoeld wordt de Molendreef, in de volksmond Molenbaantje, van Kloosterstraat naar de Kleine Molen.

den brant gelijk het op de beke dickwils begost is te branden: maer godt lof) noch in tijds geblust, waerin sijn geemploeert met de freijten⁽⁶⁰⁾ aen de panden ontrent 34000 careelsteenen en heeft samen wel gekost vierhondert en sestich guld(ens).

1732

Anno 1732 isser een sieckte gekomen uijt vrankrijck onder de peerden en(de) koeijen en(de) gepasseert door brabant duijtslant etc. sij kregen een bleijn onder de tonge, al-

(60) Freit: schoormuur, stenen beer tegen een muur (Mnl. Handw., 175).

soo dat de tonge quaem te rotten. de tongen soo van peerden als koijen moesten alle daegen gevisiteert worden en(de) gewassen met peperloock en asijn onder malckanderen gestampt, en daernae streecken sij de rotticheijt van de tonge met vitriool: maer niet te sterck ende dat alle daegen eenen keer, tot dat de tonge genesen was. soodaenige sieckte is als boven noch geweest anno 1682.

1733

Anno 1733 sijn gemaect eenen alp⁽⁶¹⁾ voor de kercke en twee Rockelinen of dienrocken⁽⁶²⁾ met sijne canten en costen sesenveertich guld(ens) 3 st(uijvers).

Eodem anno sijn gemaect onsen besten casuijfel tot Antwerpen en kost vijfenvijftich guld(ens) negenthien st(uijvers).

1734

Eodem anno is gemaect eenen nieuwen casuijfel met bloemen en kost in gelt en missen drijenveertigh guld(ens).

jtem drij antependia⁽⁶³⁾ en costen dertigh guld(ens) seshien st(uijvers).

Anno 1734 is gemaect eenen gracht van onsen molen opwaerts naer ons convent langhs onse geheele weijde op onse territorio: soo dat den gracht nu is half en half, soo langhs den gracht van derfgenaemen de pas als langhs den gracht van derfgenaemen de weduwe jaeck nijs: om dieswille dat sij altijd onachtsaem waeren van haerliden cant den gracht uijt te schieten of te suiijveren, soodat altijd onse weijde verdronck, waardoor wij altijd groote schaede leden. van te voren waeren op onse sijde geplant wilge boomen en nu sijnder geplant witte ende populierboomen.

/fol. 16/

Nota eodem tempore is gemaect den geheelen gracht van de brugge bij onsen molen tot aen de rivier de gete, ende is geheel en totael gemaect op onse erve of territorie tot beteren afloop van water van onse weijden, hetwelck liep door het pleijn van den mesthof van onsen molen, en alsoo hebben wij nu eenen ruijmen en grooten mesthof en commoditeijt om te vaeren of te rijden met karren en(de) waegens.

1734

in 7ber /=september/ heb ick de boecken van de procuratuer overgelevert aen den Eerw. Pater jo(hann)es franciscus van Barle gebortigh van Meerhout: midts door

(61) Albe: wit miskleed (Van Dale).

(62) Dien- of dienstrok: ambtsgewaad, vooral van een geestelijke (Mnl. Handw., 135).

(63) Voorhangsel voor een altaartafel (Van Dale).

mandatum van onsen seer Eerwaardighsten pater generael geene Piores meer conden procurators sijn.

Eodem anno is door den voors(chreven) pater procurator gemaect de nieuwe groote brauwerije kuijp met koelback gehaelt tot naemen en kost wel met de nieuw poorte ende andere eijcke plancken met over de vierhondert pont ijser, wel twee hondert guld(ens).

Eodem anno sijn gemaect de cruijsvensters blafeturen gelaesen van den winter refter, dew(elcke) alsdan oock is in staet gestelt: midts aldaer van te voren gewoont hadde eenen sekere veckemans commensael van antwerpen.

1736

is gemaect eene steene raeme in de pandt gaende naer sacristije.

item alsdan sijn de ijsere latten ingeset in den pandt sijnde de steene freijten van buijten afgebroken, de mueren waeren wel half swert van salpeter.

jtem alsdan is gemaect een silvere doose om de groote geconsacreerde hostie in te leggen 13 guld(ens) 5 st(uijvers).

jtem aen dispensatie van fr(ater) nijsmans 35 guld(ens).

jtem alsdan is gemaect eenen kelck met een silvere kuijpe.

jtem alsdan is gemaect een muerken in den molen met twee nieuw cruijsvensters met gelasen, en de keucken en kamer gepaveijt het paveijsel kost 50 guld(ens).

jtem alsdan is gemaect een nieuw meelkist in den molen met een nieuw kuijpe voor de molensteene.

jtem alsdan sijn gemaect vier paer kopere candelaelen voor de kercke en kosten 56 guld(ens).

jtem alsdan is gemaect een groote nieuw steene poorte voor barier, van te voren was maer een gevalle houte barier waeraen gebruijckt sijn hondert en vijf guld(ens) vijf st(uijvers) in kalck, hondert en elf guld(ens) en 14 st(uijvers) in daghueren en de steenkappers met de daghueren van fatsoeneren kosten ontrent de twee hondert guld(ens) sonder de steenen, eijcke plancken, en ijserwerck.

1737

is een deel van den grooten en kleijnen hof ingedeijckt door differente wercklieden.

eodem anno is onsen winter refter gepaveijt waer toe gebrijckt /sic/ sijn 31 hondert paveijsteen 12 guld(ens) 8 st(uijvers).

/fol. 16v°/

1737

sijn vier verckenskooijen gemaect met eenen kleijnen peerden stal in den molen waer aen sijn gemetst derthien duijsent en 600 careelsteenen sonder de witte steenen aen 5 guld(ens) t. 1000.

item 1735 1736 1737 sijnder differente onkosten geschiet in proces raeckende den pegel van onsen molen en prince landen.

1739

den 29 april is afgeleijt een rente aen het groot collegie tot loven van 1400 guld(ens) wisselgelt maeckende in loopende gelt - 1633 - 6 - 2, vijf iaeren verloop - 280 gul(dens).

eodem ditto afgeleijt eene rente aen mijn heer van den berghe van 1300 guld(ens) wisselgelt maeckende in loopende gelt - 1516 - 13 - 1, den 14 aug. volgens quit(antie), drij iaeren intrest - 156 guld(ens).

item ses guld(ens) 12 st(uijvers) 2 oordt voor creatie en realisatie⁽⁶⁴⁾. alsdan nogh twee iaeren intrest aen de huijsvrouw van mijn heer jmmens - 160 guld(ens) nu condescenderende⁽⁶⁵⁾ iaerelijckx aen seventigh guld(ens) volgens quit(antie).

eodem anno gekocht een horologie voor den refter 39 guld(ens) 7 st(uijvers).

1740

is gemackt een nieuw molenradt en een campradt met een nieuw com van voren wast met een creupel (?) molen, en nu met twee raeders, de molemaeckers hebben voor hun daghueren gehadt 67 guld(ens) elf st(uijvers).

alsdan gekocht 424 voet gekapte steen voor den geevel van onsen molen den welcken in perijckel was van te vallen, en kost 74 guld(ens) en 4 st(uijvers), aen meester metsers en knechten samen 43 guld(ens) en 4 st(uijvers). item eodem anno eenen nieuwen solder geleijt in de camer van onsen molen.

1741

den 29 april is afgeleijt een rente aen mijn heer van den berge van drij hondert guld(ens) wisselgelt maeckende in loopende drij hondert en vijftich guld(ens).

jtem den 16 meij ontrent 6 uren savons is gestorven den heer guilielmus gijsselen commensael gebortigh van ruremonde, en begraeven achter in ons kerck naer den cant van S(in)t rochus autae.

anno 1741 in de maendt iulius is van onsen cleijnen vijver lant begost te maecken om reden dat de carpels meer ten achter gongen als profiteerden, en is eenen breeden gracht en eenen smallen getrocken met werckliden maer niet sonder onkosten.

1741

den 8: 8ber sijnder gekocht ses silvere lepels en forcietten volgens gewicht en talaet⁽⁶⁶⁾ van silvere smit - 81 -

(64) Realisatie: Het te gelde maken van papieren geld, als schuldbrieven (Mnl. Handw., 486).

(65) Met toegeeflijkheid.

(66) Variant van 'caraet'? Vgl. hiervoor quilaat, naast karaat als maat voor edele metalen (Verhoeff, o.c., 108).

10 - item 4: groote tenne blasoen schotels - 12 - 0 -

1742

in de maendt mej is onsen kelder gepaveijdt met 485 gekapte steenen kosten 48 - 10 -.

anno 1742 isser gemackt eenen nieuwen brouwketel wegende 309 pont aen 16 st(uijvers) t. pont - 247 guld(ens) 4 st(uijvers) den ouden wegende 300 pont aen 10 st(uijvers) t. pont ergo nogh opgeleijt 97 guld(ens) 4 st(uijvers).

item eodem tempore gemackt eenen brouwoven kost vijf patacons en half.

den 12 mej 1742 gekocht een parceil weijde groot ontrent de 60 roeijen van de gemeijnte van hoegaerden om onse dreef heel te voltrecken voor 168 guld(ens).

1743

den 22 iulius is gemackt geweest een nieuw steene brugh aen onsen molen loopende door de molestraet kost 47 guld(ens) 9: st(uijvers) eodem tempore isser gemackt eenen nieuwen muer aen den ouden koeijestal welcken van te voren was eenen leemen want met nieuw gesaeghde eijcke kepers van den muer af tot boven aen den vorstboom aen metsers 9: guld(ens) 8: st(uijvers).

augustus 1743 isser gemackt eenen nieuwen backoven, aen nieuwe witte steen 2: guld(ens) 5: st(uijvers) 2: oorden, aen metsers 9: guld(ens) 19 st(uijvers) 2: oorden.

1749

sijnder twee steene goten geleijt in onsen grooten vijver de groote is lanck 41 voet aen 23 st(uijvers) den voet maeckt 47 guldens 3 st(uijvers) de clijne gote 27 voet aen 6 st(uijvers) den voet maeckt 8 guld(ens) 3 st(uijvers) saemen 55 guld(ens) 6 st(uijvers) de onkosten gerekent soo van calck en careelen en metsers beloopt 45 guldens.

1749

is onsen grooten vijver schoon⁽⁶⁷⁾ gemaect totaliter ende dat door het uijtspoelen van de beke waer aen sij sijn besigh geweest van den vijfden junius tot den achtsten november der selven jaere onder hun sessen en heeft gecost van daghueren 214 guldens 12 st(uijvers). sij hebben een reool getrocken van de gote van voor tot achter aen de gote dan hebben sij van wedersijts reoolkens getrocken en soo hebben sij hem uijtgespoelt drij die ruerden en drij die inschoten en soo liep de⁽⁶⁸⁾ moos door de grote reool af in de gete daer van de geuentens⁽⁶⁹⁾ niet een woort is opgesproken.

(67) Hiervoor is 'schoen' geschrapt.

(68) Hiervoor is 'het' geschrapt. Moos: modder.

(69) Te lezen als 'getuentens', dit is 'afsluiting in hout'. Zie Kempeneers, Div. notabele dingen, 1983, 21.

1758

is onsen molen heel nieuw gemackt het huijs, gront werck

met een woort allens nieuw en heeft gekost over de 3500 guldens.

1759

is ons warm huijs geblafoneert een nieuw: scouw ende noch 3 ander kamers met nieuw scouwen ende heeft gekost over de 350 guldens.

in een ijzer oeffte (fok) gheschiet end' s'ar med' de tonge
 alle d'ayen van onder o'fcrapt tot dat g'et al af id' begint
 te blosijes end' s'ay de mont g'waffes met afijs end' blosijes
 end' s'ar naar die tonge met een deijning. g'ommet g'fessend'
 men moet een veytje van sijn g'ant as den mont te fterck alle
 hi wijl veel v'edid' blosfies want s'ommet g' s'ar een oerh' g'fessend'
 de melck v'ent ook v'eyt g'wroep tot dat die blosfies b'g'ont
 te g'waffes, want d'ar v'egaset v'ent n'atter ook v'erkend'
 die v'ey melck g'ed' g'eyt v'ey g'fessend' v'ey.

678 So g'ebbet wij b'g'innes onse boomg'ant te p'lantjes end'
 onse boom's g'ebbet v'ey met g' g'ruyt tot Louis in onse
 Collegie, end' ook g'markt die f'ancien met v'ed' ander
 v'ed' om dat hi den ing'ant v'ed' g'f' belottet

Fragment uit folio 8.

Chronologisch overzicht

De nummers verwijzen naar de bladzijden.

1670	Paarde- en koeiestal aan de Kleine Molen.	7
1672	Bouw van brouwerij.	5
	Brand van Hoegaarden.	6
	Aanleg van grote hof.	6
	Beemd in de Bruul.	6
	Herstel straten.	6
	Vloedgrachten.	6
	Brug van de molen.	7
1673	28 juni. Koning van Frankrijk in de Blij, logies van legeraanvoerders, financiële schade.	8
1674	Bouw van ‘dormtor’ (slaapzaal).	5
1675	Gevel van de molen.	7
	Nieuwe boomgaard en savoren.	9
1676	Koop van lantaren, kribbe en stenen.	8
1678	Dagement voor bos in Malen.	5
1679	Molenschuur.	7
1680	Scheiding tussen kleine vijver en gracht.	5
	Goot uit kleine vijver.	7
	Koorden om stenen op te winden.	8
1681	Maart. Nieuwe molenboom en buitenrad.	7
1682	31 augustus. Opstand Hoegaardiers.	8
	Veeziekte uit Hoogduitsland.	8

	Aankoop bijen.	10
1683	Maart. Schuitje voor de vijver.	9
	3 mei. Tempeest met hagel.	9
	Nieuwe molensteen.	10
	Nieuwe bakoven, herstel brouwoven.	10
	Koning van Frankrijk. Plunderingen.	10
1684	Streng winter.	10
	Augustus. Fransen met 7 of 8000 man kamperen tussen Tienen en Linter. Belastingen.	10
	Ondermetselen van schuur bij de molen; bakoven; brug over de Gete.	11
1685	Twee altaarkens.	11
	Gracht in de boomgaard.	11
	10 augustus. Wind.	11
1686	Nieuw binnenrad.	11
	Aanvaarding van goed van Hendrik Le Duc.	11
	Ratten en muizen.	12
1687	7 augustus. Nieuwe sluis.	12
1694	15 juli. Brand van brouwerij.	12
1697	Januari. Brand van spreekhuis; soldaten van brigadier Viller.	12
	2 maart. Verheffing van leengoed te Oorbeek.	13
	Servaes Cillis sterfman.	13
	Twist met Commanderie van Pitsenborg.	13
1699	4 juli. Herstel van de molen.	14
	6 augustus. Nieuwe resbalk.	14

1700	Aflossing rente aan Van Ranst.	14
1701	Gegicht in rente op huis van Peeter Smets en blok bij de Vroente.	14
	Onderpand 5 dagmalen in Sluizen.	14
1702	Driekoningen. Onweer.	15
	Opeising door Vander Noot van dagmaal land.	15
1703	7-8 december. Tempeest. Verongelukken van pater J. Busseniers in Tienen.	13
1716	13 oktober. Akkoord met Kabbeek voor Cijnsboek van Mulk. Einde van proces van 35 jaar.	15
1717	Januari. Aarde uitgevoerd uit grote vijver.	15
	23 augustus. Goot in de Bruul; twist hierover met deken Peeters.	16
1718	9 juli. Eiken goot in afloop van grote vijver.	17
	25 november. Bos in Malen in arrest.	17
1719	9 november. 14 dagen in Luik voor proces.	17
1721	17 maart. Aflossing rente.	17
	Bakoven in de molen. Tabernakel en beeld.	25
1722	27 januari. Aflossing rente.	17
	9 februari. Aflossing rente.	18
	10 maart. Horloge voor slaapzaal.	18
	16 oktober. Dagement aan pastoor van Pellijn.	18
1723	Maart. Dreef voor het klooster.	19

	22 april. Aflossing rente (2 x).	18
	Bouw kamerken voor knechten en bovenkamerken voor de kok.	18
	Stenen bak voor vissen.	18
	Plaveien van keuken.	18
	Trap van slaapzaal en warmhuis.	19
	Muur voor molenrad.	19
1724	4 juni. Zilveren remonstrans.	19
	Zilveren kommuniekop.	19
	Groot en klein ijzeren kruis op de toren.	19
	27 augustus. Brand van huizen op de Plaats.	19
	10 oktober. Herstel zolder onder de toren.	19
1725	7 januari. Restitutie van 750 guldens wisselgeld aan Tritsmans.	20
	1 augustus. Dood van Henricus Peeters, knecht.	20
	Moeilijkheden met deken Henricus Peeters wegens begrafenis van knecht.	20
	Nieuwe glasramen.	21
	Vergroting van groot altaar.	21
	Restitutie van akten van processen.	21
	Bouw kamerken aan spreekhuis.	21
1726	Kom voor de vissen.	21
	Plaveien van keuken.	21
	Bouw van stenen goot en terras aan grote vijver.	22
	Muur aan kleine vijver.	22

	Indijken van kleine vijver.	22
	Italiaanse schouw, deur vrouwkamer.	22
	Kamerkens met ledikant.	22
	Deur van duifhuis.	22
	Juni. Visitatie door archidiaken van Stokkem. Stokerij van deken Peeters.	22
1727	17 januari. Dekreet van vicaris-generaal te Luik.	22

1727	Februari. Te Luik bij vicaris-generaal voor klachten van Peeters.	23
	1 maart. Dood van G. van Zantfoort.	20
	Bouw van muur aan kerkdeur.	24
	Bouw van muur aan grote hof.	24
	Nota: opdracht voor de nakomelingen.	24
	19 oktober. Deel van weide gekocht.	24
	Koop van koperen wasketel.	24
	24 oktober. Dood van jonker Vekemans.	20
1728	24 april. Aflegging rente.	24
	Koop van stoof in Brussel.	24
1729	Maart. Dreef naar de molen. Gracht rond de hof van de molen.	25
	Nieuwe paardestal. Paardestal wordt koeiestal.	25
	Planten van doornhaag in dreef.	25
1730	Nieuwe brouwoven.	25
	Kasseiweg. Kasseien van paardestal.	25
1731	Koop van dagmaal regenoten Sint-Jansstraat.	25
1732	Stenen muur aan provinciaalskamer; schouw in klein kamerken; muur in pachthof; stenen poort.	25
	Ziekte onder paarden en koeien.	25
1733	Albe en dienrokken.	26

	Beste kazuifel.	26
	(1733?) Kazuifel met bloemen.	26
	(1733?) 3 antependia.	26
1734	Gracht naar klooster.	26
	Planten van witte en populierbomen.	26
	Gracht naar de Gete.	26
	September. Afstand van boeken aan J.F. van Barle.	26
	Nieuwe brouwerijkuip met koelbak; nieuwe poort.	27
	Kruisvensters, blaffeturen, glasramen in winterrefter.	27
1735	Onkosten voor proces voor pegel.	27
1736	Stenen ramen in pand naar sacristie.	27
	Ijzeren latten in pand, afbraak freiten.	27
	Zilveren doos voor hostie.	27
	Dispensatie aan Nijsmans.	27
	Kelk met zilveren kuip.	27
	Muurken in molen met nieuwe kruisvensters; plaveien van keuken en kamer.	27
	Meelkist en kuip voor molenstenen.	27
	4 koperen kandelaars.	27
	Stenen poort voor 'barier'.	27
	Proces voor pegel.	27
1737	Gedeeltelijke indijking van grote en kleine hof.	27
	Plaveien van winterrefter.	27
	4 varkenskooien en kleine paardestal in de molen.	27
	Proces voor pegel.	27

1739	Aflossing rente aan Groot College te Leuven.	28
	Aflossing rente aan Van den Berge.	28
	Kosten voor creatie en realisatie.	28
	Betaling aan huisvrouw van Immens.	28
	Horloge voor de refter.	28
1740	Molenrad en kamrad met nieuwe kom.	28
	Stenen voor de gevel van de molen.	28

1740	Nieuwe zolder in de molen.	28
1741	Rente aan Van den Berge.	28
	16 mei. Dood van G. Gijsselen.	28
	Juli. Kleine vijver land gemaakt; brede en smalle gracht.	28
	8 oktober. 6 zilveren lepels en vorken. 28; 4 tinnen blazoenschotels.	29
1742	Mei. Plaveien van kelder.	29
	Brouwketel van 309 pond.	29
	Brouwoven.	29
	12 mei. Koop van weide voor voltooiing dreef.	29
1743	22 juli. Stenen brug in Molenstraat.	29
	Muur aan koeiestal.	29
	Augustus. Nieuwe bakoven.	29
1749	Twee stenen goten in grote vijver.	29
	5 juni tot 8 november. Schoonmaken grote vijver.	29
1758	Volledige wederopbouw van molen.	29
1759	Plafonneren van warmhuis; nieuwe schouwen.	30

Klapper voor persoons- en plaatsnamen

De nummers verwijzen naar de bladzijden.

Aarschot 10
 Abdij van Perk, zie: Perk
 Aerts, Guilielmus (prior) 16
 A Horto (luitenant-generaal) 8
 Antwerpen 20, 21, 26, 27
 Archidiaken van Stokkem 22
 Arnot, Martinus 16
 Artois, Franciscus (broeder) 16, 19
 As (Vrijheid van -) 10
 Astie (comes de Rougrave) 23
 Augustijnen van Tienen 7
 Baerts, Lambertus (advokaat en burgemeester) 16, 20
 Bank van Overlaar 13
 Banx (prokureur) 21
 Beek 14, 19, 23, 25, 29
 Beeten, Jan (brouwer) 19, 23
 Begijnhof 12
 Beins (hoeve) 10
 Bellekom 13
 Bisschopsbroek 14
 Blij 8
 Bogaarden (klooster) 4 en passim; (Tienen) 10, 12
 Bosschellen (hoeve) 10
 Bouriux (advokaat) 17
 Brabant 10, 17, 25
 Bril, zie: Bruul
 Brug van Steenberg 8
 Brussel 24
 Bruul 6, 16
 Bullekom 13
 Busseniers, Joannes 13
 Carolinen 18
 Cillis, Servaes 13
 Cluckers 14
 Commanderie van Pitsenborg 13
 De Beule, Marianna 14
 De Lechij, Bonaventura (provinciaal) 5, 18
 De Moulin, Paschier (molder) 16
 De Pas 26
 De Preter 17
 De Ville (kolonel) 8
 Diest 10, 14
 D'otermont, Pauwel (molder) 7

Dotremonde, Jaeck 16
Duc, Hendrick, zie: Le Duc
Duitsland 25
Eijckmans, Cristiaen (broeder) 14
Eiksen 15
Elfduizend Maagden 6
Frankrijk 8, 10, 25
Galieu, Ernest 19
Gete 11, 26, 29
Gijsselen, Guilielmus (kommensaal) 28
Goosse, Albertus (broeder) 16, 19
Goossens, Eemont (rentmeester) 3
Graaf van Horne 8
Groot College (Leuven) 28
Grote Molen 6
Hageland 10
Heide van Waiheinen 5
Heilisse 11
Hermans, Jan (meester) 6
Hertog van Holsteijn 8
Heusden, Hubertus (onderpastoor) 16, 17
Hoegaarden 6 en passim
Hogeweg 13
Hoogduitsland 8
Houtem 15
Houtgarden, zie: Outgarden
Hubar, Laurentius (prokureur) 21
Immens 18, 28
Jacobi (prokureur) 17
Jacobs (onderpastoor) 23
Jakinet, Jan (schrijver) 3
Kabbeek (klooster) 15
Kerk van Sluizen 15
Kluis 6
Koning van Frankrijk 8, 10
Koning van Spanje 14
La Faille (prokureur) 17
Landewijck 15
Land van Limburg 17
Land van Luik 17
Land van Valkenburg 10
Laurens (kontroleur) 17
Laurens, Libertus (ingenieur) 14

Le Duc, Hendrik 7, 11, 12
Leemans (sekretaris) 15
Leermans, Carolus (prior) 17
Leuven 9, 13, 14, 28
Lier 17
Limburg 17
Linter 10
Lions Blok 13
Luik 8, 17, 20, 21, 23
Maastricht 8, 23
Malen 5, 10, 13, 14, 17
Marcaigne, Catharina 3
Mariendaal (klooster) 4
Mariat (advokaat) 16
Markies van Malen 5
Martini (deurwaarder) 18
Mechelen 13
Meerhout 14, 26
Molenstraat 13, 14, 29
Molen van Steenberg 6, 14
Moons, Adr. 20
Mulk 15
Namen 27
Nerm 6
Nijs, Jaeck 26
Nijsmans (broeder) 27
Oorbeek 13
Ophem (klooster) 13
Outgaarden 20
Overlaar 13
Parkmolen 6
Paulus (abt) 16
Peeters, Adrianus (prior) 4
Peeters, Franciscus (broeder) 13
Peeters, Henricus (deken) 4, 16, 17, 20, 22, 23
Peeters, Henricus (knecht) 20
Pellijn 18
Perk (klooster) 6, 14, 16
Pitsenborg 13
Plaats 19
Prins Veaudemont 8
Rega (juffrouw) 17
Roermond 28
Rome 20, 23
Rommersom 8, 14
Rood Paard 16
Rougrave 23

Saelmaeckers 19
Scherpenheuvel 10
Schoorbosken 5
Scripkens, J. 13, 14
Sint-Jansstraat 15, 25
Sint-Truiden 15, 18
Sluizen 15
Smaers, J.F. (vicarius & procurator) 16, 24
Smets, Peeter 14
Spoelborndelle 15
Sporniau, Peeter (griffier) 14
Steenberg 6, 8, 14
Stokkem 22
Swerts, Vaes (brouwer) 16
Swinnen (prokureur) 17
Taverniers, Goris 15
Tienen 10 en passim
Tritsmans 20
Valkenburg 10
Van Autgaerden, Franciscus (herbergier) 3
Van Barle, Johannes Franciscus (procurator) 26
Van Buggenhout, Joannes Franciscus 13
Van Caldenborgh, Mathias (broeder) 5
Van den Berge 24, 28
Van den Bossche, Guiellmus Francois 13
Vander Noot 15
Van Heijlisom, Catlijn 19
Van Herberghen, Mattheus 15
Van Holsteijn (hertog) 8
Van Horne (graaf) 8
Van Horne, Guiellmus (pater) 13
Vanmolstraat 15
Van Ranst 14
Van Sepperen, F. 5
Van Zantfort, Gerardus (kommissaal) 20, 21
Veudemont (prins) 8
Vekemans (jonker) 20, 27
Verschuijlen, Peeter (broeder) 5
Versluysen, Godefridus Augustinus (broeder) 22
Viller (brigadier) 12
Vlierbeek (klooster) 13
Vloedgracht 19
Vroente 14
Waiheinen 5
Walsbergen 18
Wijngaardstraat 15
Wittocx, Cornelius (pater, sekretaris) 23
Wouters, Joannes (prior) 5
Zavelstraat 15

Kleine Molen op de Gete tussen Klein Overlaar en Rommersom. Gebouwd 2e helft 14e eeuw. Eigendom van de Bogaarden sedert 1476. Als nationaal goed verkocht in 1798. Foto E. Schoenssetters.

Nieuwe gebouwen op de plaats van het vroegere Bogaardenklooster. Al in 1592 genoemd 'Tcloester van mariendael de Bogaerden'. Foto E. Schoensetters.